

Šta nam se to dešava?

Zoran Stojiljković

Šta nam se to dešava?

Danas, 13.7.2014. - -

Elementarna je istina da se svaka vlast u uslovima dugotrajne recesije i krize kreće u sve užem manevarskom prostoru između interesa kapitala i svojih poverilaca i zahteva sopstvenih građana za pristojnim i sigurnim životom. Pritom je, naročito u perifernim i tranzicionim društvima, istovremeno dobiti poverenje i glasove građana i očuvati kreditni rejting i podršku političkih i finansijskih sponzora zadatak rešiv poput kvadrature kruga. Posebno ako su se prethodne garniture na vlasti decenijama već služile strategijom odlaganja ključnih, bolnih reformi i kupovinom socijalnog mira uz istovremeno garantovanje tantijema i napojnica svojoj, sve razgranatijoj klijenteli. Kombinacija partokratske države i ortačkog, „burazerskog „ kapitalizma je zakonito čedo takve prakse. Srbija je u ovom pogledu gotovo školski primer.

Umesto odgovorne i javnom interesu podređene vlasti i područstvljavanja demokratije, kao i kreiranja njoj komplementarne socijalno održive i odgovorne tržišne ekonomije, oprobano recepturu za obitovanje na vlasti je predstavljalo praktikovanje populizma. Polazni, razorni nacional-populizam zamenjen je u međuvremenu klasičnim političarskim populizmom u kome se na vlast dolazi kritikom prethodne od naroda otuđene i korumpirane političke vlasti i tajkuna u njenoj milosti.

Brojni podaci o razmerama privredne i finansijske krize, dramatičnoj nezaposlenosti i rastućem siromaštvu i zaduženosti ili neodrživom budžetskom deficitu i usahlim investicijama najbolje, međutim, govore u prilog oceni da su politički i finansijski bankrot jedini izvesni rezultat nastavljanja sa starom, uhodanom praksom.

Aktuelne „evrokompatibilne“ vlasti u Srbiji su i pored (pre)komotne parlamentarne većine, suočene sa teškim i

višestrukim izazovima. Pritom, nijedan antikrizni scenario nije socijalno neutralan i za njega se mora platiti u međuvremenu formirana visoka cena. U tom okviru, privredna regulativa i poreska politika, kao i radno i socijalno zakonodavstvo su u gotovo direktnoj funkciji stvaranja „nove“ arhitekture moći.

Na jednoj strani, vlasti bi morale zatvoriti duboke i brojne koruptivne kanale i ukinuti privatne i javne monopole i ozbiljno redukovati sivu ekonomiju, odnosno kreirati, u uslovima političke stabilnosti, stimulatивно i predvidivo poslovno okruženje. Žilavo održanje nekontrolisanih i neracionalnih subvencija i istovremeno dalje povećanje nameta malom i srednjem biznisu jasno govore u prilog oceni da će, uprkos političkim obećanjima, cenu platiti mali privrednici a ne i do sada šticeći monopolisti iz javnog i privatnog sektora. Novo privatizaciono zakonodavstvo i ozakonjena praksa potencijalno visokokoruptivnih i netransparentnih direktnih nagodbi govore da će se posegnuti za daljom (ras)prodajom preostalih javnih preduzeća u korist najbogatijih.

Na drugoj strani, čini se da reforme, već više puta reformisanog radnog i socijalnog zakonodavstva za osnovnu svrhu imaju dalje redukovanje prava zaposlenih i penzionera. Javno isticani razlozi, poput onog da će promene u Zakonu o radu omogućiti da se lakšim otpuštanjem dođe i do lakšeg zapošljavanja ne mogu da odgovore na elementarno pitanje kako je onda i pod dosadašnjim „proradničkim“ zakonom došlo do gubitka pola miliona radnih mesta? Uostalom, i najzagriženije pristalice (neo)liberalnih reformi teško će se usuditi da argumentovano dokazuju da je naše radno zakonodavstvo izvan evropskih standarda , kao i da je njegova promena ključan faktor ozdravljenja srpske privrede.

Pre će biti da se radi o tome da se preventivno saseče socijalni otpor planiranom smanjenju troškova održanja za posustalu privredu visokog postojećeg broja penzionera i zaposlenih u javnom sektoru. Šta je onda odgovor na konstataciju da Srbija zapravo i nema visok procenat zaposlenih u javnom sektoru na ukupan broj stanovnika već da je problem ustvari u tome što je on neracionalno građen

političkim prezapošljavanjem i što je istovremeno urušena realna ekonomija koja sve to treba da izdržava?

Šta, recimo, znače praktično ukidanje plaćenog smenskog rada, smanjivanje otpremnina, obesmišljavanje minulog rada i limitiranje zarada ako se ne radi o daljem smanjivanju troškova rada? Istu svrhu ima i otežavanje uslova za odlazak u penziju.

Istovremeno ograničavanje kolektivnih prava radnika na sindikalno organizovanje, štrajk i kolektivno pregovaranje ima za (skriveni) cilj preventivni udar na potencijalne tačke otpora sužavanju radničkih i sindikalnih prava. Pritom, povika na desetine hiljada prezaštićenih sindikalnih poverenika treba da ih konfrontira sa „običnim“ radnicima. Niko od autora i izvođača ove orkestrirane hajke neće da čuje za argument da su oni zaštićeni od šikaniranja zbog legalnih sindikalnih aktivnosti a ne od odgovornosti za nerad i javašluk. Je li tako teško priznati da su ova kolektivna prava demokratska, civilizacijska tekovina i garant kakve-takve ravnoteže moći u industrijskim odnosima. Sindikati koji bi pristali na njihovo derogiranje bi tako pristali na sopstveni sprovod.

Teško je pronaći i prihvatljiv odgovor na ključno demokratsko pitanje - zašto se ključni sistemski zakon o radu donosi po hitnom postupku, bez ozbiljne široke javne rasprave i javnog slušanja u parlamentu?

Nalogodavci i izvođači „reformi“ na vlasti se moraju bar retorički zapitati da li zarad jednokratne ekonomske uštede treba da poruše mostove poverenja prema sopstvenim građanima. Nije li rešenje pre u strpljivo građenom društvenom dogovoru o izlasku iz krize, razvoju i zapošljavanju?

Za nas ostale pitanje svih pitanja je šta će biti posledice našeg ćutanja.

Autor je saradnik Centra za razvoj sindikalizma...

http://www.danas.rs/danasrs/ekonomija/sta_nam_se_to_desava.4.html?news_id=285369#sthash.FU44bzfA.dpuf